

آیا امام صادق (ع) مؤسس مذهب شیعه است؟

پیدایش شیعه از زمان پیامبر اسلام (ص) بوده و انتخاب لقب رئیس مذهب برای امام صادق (ع) به این دلیل بوده که این امام بزرگوار به جهت آزادی عملی که بر اثر درگیری امویان و عباسیان به وجود آمد، توانست در حد وسیعی به توسعه فکری مذهب تشیع بپردازد و این معنا، نفی تلاش دیگر امامان نیست.

پیدایش شیعه از زمان پیامبر اسلام (ص) بوده و انتخاب لقب رئیس مذهب برای امام صادق (ع) به این دلیل بوده که این امام بزرگوار به جهت آزادی عملی که بر اثر درگیری امویان و عباسیان به وجود آمد، توانست در حد وسیعی به توسعه فکری مذهب تشیع بپردازد و این معنا، نفی تلاش دیگر امامان نیست.

اصطلاح رئیس مذهب شیعه که اکثراً بر امام صادق (ع) اطلاق می شود، ناظر به فقه شیعی در برابر مذاهب اهل سنت است، و گر نه اساس تشیع و مکتب امامت از لحاظ معارف بنیادی، در عرض مذاهب فقهی نبوده و معارف اصلی اسلامی را شامل می شود که جز در مکتب اهل بیت (ع) (عموماً) قابل وصول نیست.

پاسخ تفصیلی

بی گمان مقصود از تشیع، همان حقیقت راستین اسلام است که مؤسس آن پیامبر اسلام (ص) بوده، و امت را به متابعت از علی (ع) و اهل بیت (ع) رهنمون کرده، تا بتوانند از این در، بر شهر علم محمدی راه یابند .

در زمان امام صادق (ع) شرایطی فراهم شد که امکان بیشتری برای ترویج علوم فراهم بود، و معارف دینی فرصت بیشتری برای اظهار داشت. از طرفی می بینیم که هفتاد درصد از روایات فقهی شیعه به نقل از آن حضرت بوده، همچنان که مذاهب فقهی اهل سنت نیز در همین دوره پایه گذاری شده است. پس این دوره، دوره شکل گیری مذاهب فقهی اسلام نیز بوده است. اصطلاح رئیس مذهب شیعه که اکثراً بر امام صادق (ع) اطلاق می شود، بیشتر ناظر به فقه شیعی در برابر مذاهب اهل سنت است، و گر نه اساس تشیع و مکتب امامت از لحاظ معارف بنیادی، در عرض مذاهب فقهی نبوده و معارف اصلی اسلامی را شامل می شود که جز در مکتب اهل بیت (ع) قابل وصول نیست .

بنابراین، این گونه اصطلاحات، ناظر به شرایط تاریخی بوده و صرفاً جنبه توصیفی دارد و تشیع به عنوان مکتب اهل بیت (ع) حقیقت راستین اسلام است و صرفاً مذهبی فقهی در عرض سایر مذاهب نیست. با این حال فقه متعالی شیعه به عنوان یکی از افتخارات تشیع در زمان امام صادق (ع) در برابر سایر مذاهب فقهی اظهار شد و از این روی تبیین علم شریعت نیز بیشتر به آن حضرت اختصاص داشته است.

همان گونه که بیان شد به جهت وضعیت خاصی که در زمان امام صادق (ع) پیش آمد، پیروان حضرتشان نیز به جهت آزادی نسبی که برایشان پدید آمده بود، به شیعه جعفری (ع) شهرت یافتند، و در گفتار امام صادق (ع) شیعیان به این لقب نامیده شده اند. [1]

اما در بیشتر موارد، دیگر امامان معصوم شیعیان را منتسب به نام خود نکردند (بدین معنا که گفته نشده شیعه باقر، شیعه کاظم و...) و نیز خود شیعیان نیز از انتساب خویش به آن امامان بزرگوار در خوف و هراس بوده اند.

گفتنی است که در صدر اسلام، پیروان امام علی (ع) در روایات پیامبر (ص) و خود ایشان به لقب شیعه منتسب شده اند. [2]

برای اطلاع بیشتر در این زمینه به نمایه های زیر مراجعه نمایید:

1. حقانیت شیعه، سؤال 1523 (سایت: 2011) .
2. تعریف شیعه، سؤال 6976 (سایت: 7079) .
3. دلایل برتری شیعه، سؤال 277 (سایت: 2163) .
4. برتری تشیع بر سایر مذاهب، سؤال 1000 (سایت: 1252) .

[1] کلینی، کافی، ج 2، ص 233، ح 9، دار الکتب الإسلامية، تهران، 1365 ش.

[2] شیخ صدوق، الأمالی، ص 361 و 497، انتشارات کتابخانه اسلامی، تهران، 1362 ش.